

درس اول: تعریف و روش مورد مطالعه

خلاصه درس

علوم با نمادها سروکار دارند **نماد** یعنی هر چیزی که جایگزین دیگری میشود
واژه گزاره به یک بیان علمی اشاره دارد و فرضیه جمله ای خبری است که به صورت خردمندانه ای در پاسخ سوال طرح
میشود مجموعه ای قوانین علمی نظریه را شکل میدهند

نظریه های علوم تجربی را براساس **سودمندی** و کاربرد پذیری آن میسنجند
نظریه ← صورتی ← سطح صورتی یک نظریه ساختار ظاهری و نحوه نگارش آن است.
تجربی ← منظور از سطح تجربی تجربه پذیری و پژوهش پذیری آن است

استناد به نظر صاحب نظران و مقام صلاحیتدار: منظور از صلاحیتدار افراد متخصص و باتجربه است **اندیشمندان اسلامی** برای کسب شناخت به آیات الهی و سیره نبوی و تعالیم بزرگان دین مراجعه میکردند
شیوه های مبتنی بر سیر و سلوک و روش های شهودی: این روش که مبتنی بر درک درونی است را بیشتر عرفا برای کسب شناخت به کار میبردند از عیوب این شیوه شخصی و غیر قابل تعمیم بودن آن است.
شیوه خردگرایانه: فیلسوفان به وسیله فلسفه و منطق برای رسیدن به شناخت از این روش استفاده میکنند
روش علمی: عینی و قابل تکرار هستند و در آن از روش های تجربی استفاده میشود

تعریف ← فرایند جستجوی باقاعده و **نظامدار** برای مشخص کردن یک **موقعیت نامعین**

جرایم زدایی و روشن سازی

جریان رسیدن به هدف

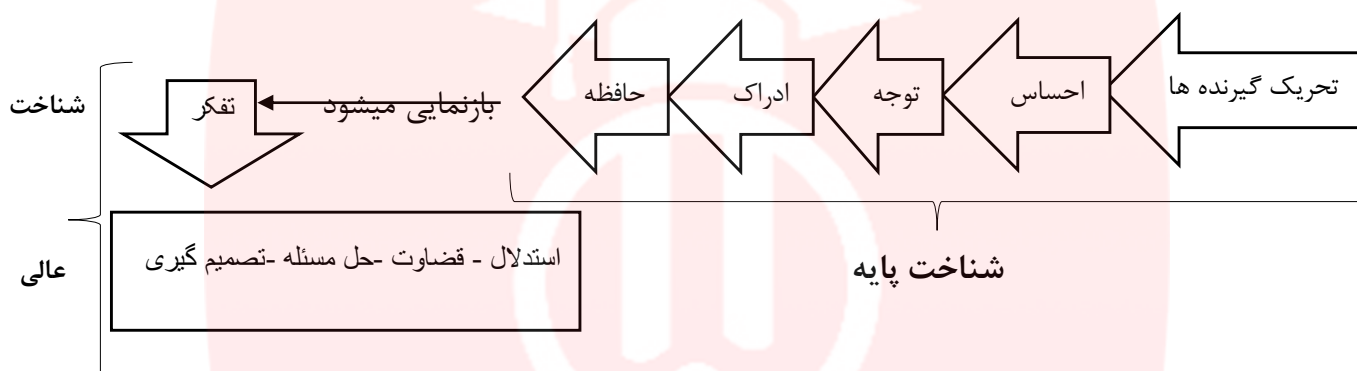
منابع
کسب
شناخت

ویژگی
روش
علمی

- (۱) تعریف عملیاتی : در روش علمی متغیر مورد نظر باید به صورت عینی و دقیق تعریف شود تعریف عملیاتی باعث سهولت در اندازه گیری میشود.
- (۲) تکرار پذیری : یافته های به دست آمده از روش علمی خصوصی و شخصی نیست بلکه هر فرد در صورت رعایت ضوابط علمی میتواند یافته های دیگران را تکرار کند

روان شناسی عبارت است از : علم مطالعه رفتار و فرایندهای روانی (شناخت)

چگونگی شکل گیری سطوح مختلف شناخت

پردازش ادراکی ← پردازش صرفا مبتنی بر ویژگی های حسی

پردازش مفهومی ← پردازش براساس ویژگی های مشترک محرک های مختلف

مبدا شکل گیری روان شناسی در سال ۱۸۷۹ در آلمان اولین آزمایشگاه روانشناسی توسط ویلهلم ونت تاسیس شد

پیشگام روش علمی - تجربی احس و عقل و الهام را ابزار شناخت انسان میداند	جاحظ
درباره هدف های آموزشی و وظایف معلم و آموزش سخن رانده است.	ابن سحنون
اولین فیلسوفی که به شرح و توصیف نفس و اقسام آن به روش ارسطو پرداخته است	کندی
رسیدن به سعادت را با تقویت بعد مثبت انسان میسر میداند/از نظر او فطرت ها با آموزش شکوفامیشوند	فارابی
براهمیت ادراک حسی تاکید دارد/ شناخت راستین را شناخت عقلی میداند	ابن سینا

نقش دستگاه عصبی در عملکرد روان شناسی

جلو و بالای مغز قرار دارد / شامل قشر مخ (تفکر و سایر فرایندهای ذهنی)، هسته های قاعده ای، دستگاه لیمبیک یا کناری (هیجان، انگیزش، حافظه، یادگیری)، تالاموس (انتقال اطلاعات حسی به قشر مخ) و هیپوتالاموس (رفتار مربوط به بقای نوع) است	پیش مغز
شامل دستگاه فعال ساز شبکه ای (انتقال پیام خواب و برانگیختگی) است	میان مغز
شامل بصل النخاع (کنترل فعالیت های قلبی، تنفس، بلع و هضم)، پل مغزی (انتقال علائم)، مخچه (کنترل هماهنگی بدن، توازن و کشش عضلانی)	مغز پسین

نیمکره چپ ← در زبان آموزی و حرکت نقش دارد

نیمکره راست ← گنجینه دانش معنایی است

- نیمکره های مغز و قشر مخ
برای مقاصد عملی به ۴
قطعه تقسیم میشوند
- (۱) قطعه پ‌یشانی: با پردازش حرکت و فرایندهای عالی مانند تفکر سرو کار دارد
(۲) قطعه آهیانه ای: با پردازش تنی _ حرکتی سروکار دارد.
(۳) قطعه پس سری: به پردازش اطلاعات دیداری مربوط میشود.
(۴) گیجگاهی

- _ آسیب های مغزی
- اختلال عروقی حاصل سکتته
- وقتی جریان خون مغز دچار اختلال ناگهانی میشود رخ میدهد
(۱) سکتته کم خونی: طی سالیان دراز بافتهای چربی در رگ های
خونی به وجود میاید و تکه ای از آن جدا شده در سرخرگ مغز
متوقف شود ایجاد میشود
(۲) سکتته خونریزی: هنگامی که یک رگ خونی در مغز پاره شود
ایجاد میشود
- تومور مغزی یا نئوپلاسم
- آسیب مستقیم به سر ← به دلیل بروز سوانح مثل تصادف یا... ایجاد میشود

روش های جمع آوری اطلاعات در روان شناسی

- (۱) مشاهده ← باید همراه با ثبت دقیق و به دور از پیش داوری شخصی باشد در محیط آزمایشگاهی هم انجام میشود
(۲) پرسشنامه ← محقق از خود فرد درباره رفتار او میپرسد. باید معتبر باشد و از نتایج آن با احتیاط استفاده شود
(۳) مصاحبه ← یعنی محقق بعد از شنیدن پاسخ سوال قبلی سوال بعدی را مطرح کند. هدفمند و سازمان یافته است
الف) کاملا ساختار یافته: شبیه پرسشنامه است با پاسخ های بلی و خیر و... در همه پرسشی ها استفاده میشود
ب) بدون ساختار: با پیروی از اصول فردرابه سمت پاسخ هدایت میکنیم. برای اخذ اطلاعات عمیق استفاده
میشود. بسیار وقت گیر و نیازمند آموزش های ویژه است
(۴) آزمون ← برای کمی کردن ویژگی های روان شناختی است
الف) باید دقیقا چیزی را اندازه بگیرند که برای آن ساخته شده اند
ب) در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریبا یکسانی بدهند

آخر و عاقبت روان شناسی ☺

گرایش ها: تربیتی، شناختی، سلامت، اجتماعی، صنعتی و سازمانی، رشد و خانواده، ورزشی، بالینی
کودکان استثنائی ۴ سال کارشناسی، سه سال ارشد، ۴ سال دکتری میخونی تا روان شناس بشی
بعد از دوره پزشکی عمومی ۳ سال درباره اختلالات روانی، تشخیص و درمان آموزش میبینی تا روان پزشک بشی
و با کمک درمان های دارویی اختلالات رو درمان کنی (البته از این رشته همیشه باید بری تجربی: D)

نکات طلابی درس اول روان شناسی سال یازدهم

نکته های تک خطی: d:

- نکته شماره ۱_ سلسله مراتب گزاره های علمی ← مسئله ← فرضیه ← اصول یا قوانین ← نظریه
- نکته شماره ۲_ فرآیند جستجوی با قاعده و نظام دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین را روش علمی گویند.
- نکته شماره ۳_ جامع ترین تعریف روانشناسی عبارت است از علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی (شناخت)
- نکته شماره ۴_ سال ۱۸۷۹، ویلهلم وونت آلمانی در آلمان اولین آزمایشگاه روان شناسی را تاسیس کرد و این مبدا شکل گیری علم روان شناسی بود.

نکته های حسین کرد شبستری: d:

- نکته شماره ۵_ چگونگی شکل گیری سطوح مختلف شناخت:
- تحریک گیرنده ها ← احساس ← توجه ← ادراک ← حافظه ← بازنمایی میشود ← تفکر ← استدلال، قضاوت، حل مسئله، تصمیم گیری
- شناخت پایه
- شناخت عالی

- نکته شماره ۶_ (۱) پیش مغز: در جلو و بالای مغز قرار دارد، شامل قشر مخ (تفکر و فرایندهای ذهنی)، هسته های قاعده ای، دستگاه لیمبیک یا کناری (هیجان، انگیزش، حافظه و یادگیری)، تالاموس (انتقال اطلاعات حسی به قشر مخ)، هیپوتالاموس (رفتار مربوط به بقا)
- (۲) میان مغز: شامل دستگاه فعال ساز شبکه ای (انتقال پیام خواب و برانگیختگی)
- (۳) مغز پسین: شامل بصل النخاع (کنترل فعالیت های قلبی، تنفس، بلع و هضم)، پل مغزی (انتقال علائم)، مخچه (کنترل هماهنگی بدن، توازن و کشش عضلانی)

- نکته شماره ۷_ نیمکره های مغز
- نیمکره چپ: در زبان آموزی و حرکت نقش دارد
- نیمکره راست: گنجینه دانش معنایی است.
- نیمکره های مغز و قشر مخ
- (۱) قطعه پیشانی: با پردازش حرکت و فرایندهای عالی مانند تفکر سرو کار دارد
- (۲) قطعه آهیانه ای: با پردازش تنی حرکتی سروکار دارد.
- (۳) قطعه پس سری: به پردازش اطلاعات دیداری مربوط میشود.
- (۴) گیجگاهی
- برای مقاصد عملی به ۴ قطعه تقسیم میشوند

- نکته شماره ۸_ آسیب های مغزی
- اختلال عروقی حاصل سکتته (سکتته کم خونی و سکتته خون ریزی)
- تومور مغزی یا نئوپلاسم
- آسیب مستقیم به سر

سوال کده

- ۱) کدام گزینه به ترتیب نشان دهنده سلسله مراتب گزاره های علمی است؟
- ۱) مسئله_ اصول یا قانون_ فرضیه_ نظریه
 ۲) فرضیه_ مسئله_ نظریه_ اصول یا قانون
 ۳) مسئله_ فرضیه_ اصول یا قانون_ نظریه
 ۴) فرضیه_ اصول یا قانون_ نظریه_ مسئله
- ۲) کدام عبارت یک "توصیف علمی" میباشد؟
- ۱) گرما باعث انبساط فلز میشود
 ۲) حافظه یعنی قدرت یادآوری و بازشناسی خاطرات گذشته
 ۳) امید به آینده انگیزه پیشرفت را افزایش میدهد
 ۴) تکرار به موقع خاطرات موجب تحکیم حافظه میشود
- ۳) هر کدام از عبارات های زیر به ترتیب مربوط به کدام شخصیت است؟
- "اولین فیلسوفی که در اسلام به شرح و توصیف نفس و اقسام آن به شیوه ارسطو پرداخته است"
 "فردی که شناخت راستین را شناخت عقلی میداند"
 "از نظر او شکوفایی فطرت ها از طریق آموزش امکان پذیر است"
- ۱) ابن سینا_ فارابی_ کندی
 ۲) فارابی_ کندی_ ابن سینا
 ۳) کندی_ ابن سینا_ فارابی
 ۴) کندی_ فارابی_ ابن سینا
- ۴) کدام عبارت صحیح میباشد؟
- ۱) رابطه بین مسئله و فرضیه یک رابطه یک سویه است
 ۲) فرضیه یک نماد محسوب میشود
 ۳) خردمندانه بودن محتوای یک جمله خبری نشان دهنده مبتنی بودم آن بر دانش و تجربه است
 ۴) نظریه نماد است
- ۵) بیان کردن هر متغیر در روش علمی به طور دقیق چه نام دارد و جریان رسیدن به هدف تعریف کدام مفهوم است؟
- ۱) تکرارپذیر_ فرایند
 ۲) تعریف عملیاتی_ نظام دار بودن
 ۳) نکرار پذیری_ نظام دار بودن
 ۴) تعریف عملیاتی_ فرایند
- ۶) کدام یک جز فرایندهای "شناخت پایه" نمیباشد؟
- ۱) حل مسئله
 ۲) حافظه
 ۳) توجه
 ۴) ادراک
- ۷) اولین آزمایشگاه روان شناسی در چه سالی و توسط چه کسی تاسیس گردید؟
- ۱) ۱۸۹۷_ وونت
 ۲) ۱۸۷۹_ کانت
 ۳) ۱۸۷۹_ وونت
 ۴) ۱۸۷۹_ کانت
- ۸) فعالیت هایی همچون "یادگیری" "انتقال اطلاعات حسی به قشر مخ" "تنظیم رفتار مربوط به بقا" به ترتیب به کدام بخش های پیش مغز مربوط میشود؟
- ۱) لیمبیک_ هیپوتالاموس_ تالاموس
 ۲) هسته های قاعده ای_ تالاموس_ هیپوتالاموس
 ۳) لیمبیک_ تالاموس_ هیپوتالاموس
 ۴) هسته های قاعده ای_ هیپوتالاموس_ تالاموس
- ۹) قطعه های "پیشانی" "پس سری" "آهیانه ای" به ترتیب با کدام نوع پردازش سروکار دارند؟
- ۱) تنی، حرکتی_ شنیداری_ فرایندهای عالی
 ۲) فرایندهای عالی_ تنی، حرکتی_ اطلاعات دیداری
 ۳) فرایندهای عالی_ اطلاعات دیداری_ تنی، حرکتی
 ۴) اطلاعات دیداری_ فرایندهای عالی_ شنیداری
- ۱۰) در کدام روش جمع اوری اطلاعات محقق بعد از شنیدن پاسخ سوال قبلی پرسش بعدی را سازمان میدهد؟
- ۱) مشاهده
 ۲) مصاحبه
 ۳) آزمون
 ۴) پرسش نامه

۱۱) کدام یک از گزینه های زیر بیانگر ویژگی های "مصاحبه ساختار یافته" است؟

- ۱) برای اخذ اطلاعات عمیق استفاده میشود
۲) پرسش نامه بر این روش ترجیح دارد
۳) نام دیگر آن بدون نظام است
۴) شبیه پرسش نامه است

۱۲) نام دیگر "نئوپلاسم" در کدام گزینه بیان شده است؟

- ۱) سگته کم خونی
۲) تومور مغزی
۳) سگته خونریزی
۴) اختلال عروق

۱۳) کدام یک جز کارکردهای بصل النخاع نمیباشد؟

- ۱) کنترل هماهنگ بدن
۲) کنترل بلع
۳) کنترل فعالیت قلبی
۴) کنترل تنفس

۱۴) منظور از سطح تجربی یک نظریه چیست؟

- ۱) تجربه پذیری و نحوه نگارش
۲) ساختار ظاهری و پژوهش پذیری
۳) نحوه نگارش و ساختار ظاهری
۴) پژوهش پذیری و تجربه پذیری

۱۵) کدام گزینه در رابطه با اهداف علم روان شناسی صحیح میباشد؟

- ۱) پیش بینی و کنترل در علم روان شناسی سهل و روان است
۲) واژه تبیین به چستی مربوط میشود
۳) موفقیت در رسیدن به پیش بینی و کنترل به توصیف و تبیین پدیده بستگی دارد
۴) توصیف چرایی پدیده است
۱۶) "شخصی و غیر قابل تعمیم بودن" عینی و غیر قابل تکرار بودن" به ترتیب جزویژگی ها کدام منابع کسب شناخت است؟

- ۱) خردگرایانه_علمی
۲) شهودی_خردگرایانه
۳) صاحب نظران_شهودی
۴) شهودی_علمی

۱۷) کدام عبارت صحیح نیست؟

- ۱) آخرین مفهوم در تعریف روش علمی موقعیت نامعین است
۲) مواجهه فرد عادی با مسئله منظم و قاعده مند است
۳) جریان رسیدن به هدف را فرایند گویند
۴) روش علمی تابع قوانین شخصی است

۱۸) "انتخاب محرک احساس شده" "تفسیر محرک انتخابی" به ترتیب اشاره به کدام مفهوم زیر دارد؟

- ۱) احساس_حافظه
۲) توجه_حافظه
۳) احساس_ادراک
۴) توجه_ادراک

۱۹) کدام گزینه سطوح مختلف شکل گیری شناخت را به درستی نشان میدهد؟

- ۱) احساس_توجه_ادراک_حافظه
۲) توجه_احساس_حافظه_ادراک
۳) احساس_ادراک_توجه_تفکر
۴) توجه_احساس_ادراک_حافظه

۲۰) فرایند بازنمایی اطلاعات موجود در حافظه..... نام دارد و فرایندهایی هم چون..... را شناخت پایه میگویند

- ۱) تفکر_توجه_استدلال_قضاوت
۲) حل مسئله_ادراک_تصمیم گیری_حافظه
۳) تفکر_توجه_ادراک_حافظه
۴) حل مسئله_توجه_حافظه_ادراک

۲۱) کدام عبارت صحیح است؟

- ۱) تاکید پردازشگران بر ویژگی های حسی همانند اندازه و شکل ظاهری محرک "پردازش مفهومی" نامیده میشود
۲) استدلال و تصمیم گیری عالی ترین مرتبه شناخت است

۳) هرچه پردازش ادراکی تر باشد شناخت شکل گرفته کارآمدتر خواهد بود

۴) تصمیم گیری مبتنی بر پردازش مفهومی کارآمدتر از تصمیم گیری مبتنی بر پردازش ادراکی است

سنجش نامه

۲۲) تعریف نماد و گزاره به ترتیب در کدام گزینه بیان شده است؟

- ۱) هر چیزی است که جایگزین چیز دیگری میشود مانند مسئله_ به بیان علمی اشاره دارد مثل کتاب
- ۲) به بیان علمی اشاره دارد مثل کتاب_ هر چیزی است که جایگزین چیز دیگری میشود مانند مسئله
- ۳) هر چیزی است که جایگزین چیز دیگری میشود مثل کتاب_ به بیان علمی اشاره داردمانند مسئله
- ۴) به بیان علمی اشاره دارد مانند مسئله_ هر چیزی است که جایگزین چیز دیگری میشود مثل کتاب

۲۳) کدام عبارت زیر صحیح نمیباشد؟

- ۱) هر نوع فعالیت مورد مشاهده جاندار رفتار است
- ۲) لانه سازی برخی حیوانات نمونه ای از رفتار است
- ۳) واژه "فرایند ذهنی" به دلیل مشاهده مستقیم بسیاری از رفتارها در تعریف روان شناسی لحاظ شد
- ۴) فرایند ذهنی با واژه شناخت تعبیر میشود

۲۴) به ترتیب "پردازش اطلاعات دیداری" "انجام فرایندهای عالی و پردازش حرکت" و "پردازش تنی و حرکتی" به کدام قطعه از مغز مربوط میشود؟

- ۱) قطعه پس سری_ نیکره راست_ قطعه پیشانی
- ۲) قطعه پس سری_ قطعه پیشانی_ قطعه اهیانه ای
- ۳) قطعه پیشانی_ قطعه پس سری_ قطعه اهیانه ای
- ۴) قطعه پیشانی_ مغز پیشین_ نیکره راست

۲۵) به کدام دلیل زیر روش علمی در روان شناسی نتوانسته است به همه مجهولات بشر پاسخ دهد؟

- ۱) غیرقابل تکرار بودن
- ۲) رعایت مسائل اخلاقی و پیچیدگی موضوعات پژوهش انسانها
- ۳) مشخص و خصوصی بودن روش علمی
- ۴) نظام دار نبودن موضوعات انسانی

۲۶) کدام یک از تعاریف زیر میتواند تعریف عملیاتی از هوش باشد؟

- ۱) نمره ارزیابی هوش دانش آموز بر اساس آزمون هوش (۲) هوش بالاتر یعنی توانایی و استعداد کافی برای سازگاری با محیط
- ۳) شاخص هوش بر اساس نمودار پیشرفت تحصیلی
- ۴) معیار هوش بر اساس میزان یادگیری مطالب کتاب درسی

۲۷) چرا روان شناسان مطالعه مغز را ضروری میدانند و دلیل تقسیم بندی نیمکره های مغز و قشر مخ به ۵ قسمت از چه جهت است و به ترتیب عوامل توازن و تنفس توسط کدام بخش مغز صورت میگیرد؟

- ۱) به جهت کارکردهای روان شناختی که با بخشهایی از مغز ارتباط دارد_ برای مقاصد عملی_ قشر مخ_ مخچه
- ۲) به دلیل تشریح دقیق و جزئی ساختار عصبی به ویژه مغز_ برای هماهنگی بدن_ هیپوتالاموس_ تالاموس
- ۳) به جهت کارکردهای روان شناختی که با بخش هایی از مغز ارتباط دارد_ برای مقاصد عملی_ مخچه_ بصل النخاع
- ۴) به دلیل تشریح دقیق و جزئی ساختار عصبی به ویژه مغز_ برای هماهنگی بدن_ مخچه_ بصل النخاع

۲۸) کدام مورد به تعریف عملیاتی مربوط نمیشود؟

- ۱) ارائه تعریفی دقیق از واژه ها
- ۲) به حداقل رساندن اثر سایر متغیرها
- ۳) قابلیت اندازه گیری واژه های مورد نظر
- ۴) به صورت کمی نشان دادن

۲۹) واژه "صندلی" "نظریه" "مداد" به ترتیب چه نامیده میشوند؟

- ۱) نماد- نماد- نماد
- ۲) گزاره_ نماد_ گزاره
- ۳) نماد_ گزاره_ نماد
- ۴) گزاره_ گزاره_ گزاره

۳۰) در تعالیم دینی سودمندترین معارف بشری را..... دانسته اند و از نظر قرآن کریم عامل تغییر و تحول اجتماعی ..... است

۱) شناخت ابعاد جسمانی انسان_ حکومت

۲) معرفت نفس_ فرهنگ

۳) معرفت نفس_ خود انسان

۴) شناخت ابعاد روانی انسان_ محیط زندگی

۳۱) کدام نمودار چگونگی شکل گیری سطوح مختلف شناخت را به درستی نشان میدهد؟

۱) احساس ← تحریک گیرنده ها ← ادراک ← توجه ← حافظه

۲) تحریک گیرنده ها ← احساس ← توجه ← ادراک ← حافظه

۳) احساس ← ادراک ← تحریک گیرنده ها ← حافظه ← توجه

۴) تحریک گیرنده ها ← احساس ← حافظه ← ادراک ← توجه

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir